

قانونگرایی پاسخی به چه باید کرد

لطف‌الله میثمی

راست‌سنستی خطرناک‌تر است یا راست‌مدون؟ اما دیدگاه قانونگرایی معتقد است راست‌مدون و راست‌سنستی اگر به دنبال منافع قانونی باشند، دشمن به‌شمار نمی‌آیند، بلکه راست‌انحصارطلب و راست‌افراطی و جریانی که هیچ قانونی را بر نمی‌تابد خطرناک است. مرحوم آذری قمی پس از دوم خرداد ۱۳۷۶ در رساله‌ای نوشت در واقع دوم خرداد پیروزی آرای مردم بر قانون‌اساسی بر اجماع فقها و ایدئولوژی سنتی بود. شعار خاتمی هم در دوم خرداد، قانونگرایی و مبارزه با انحصار بود. حامل قانون باید کسی باشد که واقعا به مشروعیت و مقبولیت تک‌تک مواد مصرح در قانون مؤمن باشد، نه این که به نام قانون، قانون را دور بزنند، بلکه براساس همین قانون‌اساسی به مردم پاسخگو باشد، به آنها توهین نکرده و دروغ نگوید، کما این که خاتمی طی هشت‌سال نه دروغ گفت و نه به کسی توهین کرد.

از نظر خارجی نیز ما در شرایطی هستیم که امریکایی‌ها معتقدند حجاب مسکن، حجاب مالی و حجاب اعتماد در آنجا شکسته شده و نزدیک به هزار دروغ از حکام چهارگانه امریکا کشف کرده‌اند و احتمال داده می‌شود اینها به خاطر این دروغ‌ها محاکمه شوند، اوپاما نیز در کنگره ایپک و در جمع یهودیانی که محرکان جنگ علیه عراق بودند گفت، این جنگ یک فاجعه بوده و ما باید از عراق بازگردیم. همه اینها نشان می‌دهد روندی کلی در امریکا وجود دارد تا امریکا به مسائل داخلی خود بپردازد. ما می‌توانیم از این فرصت و چشم‌انداز خوب استفاده کنیم و دوران توسعه‌ای شیرین و بدون توطئه داشته باشیم.

در اینجا علامت سؤالی ایجاد می‌شود که چه جریانی باید در ایران فعال شود تا با چنین ویژگی‌هایی تعریف شود: سیاست محکم دفاعی، سیاست دفاع از استقلال و آزادی و رویکرد به پیشرفت و حرکتی قانونگرا و تنش‌زده، هم در

مطلق شکنجه، آزادی بیان و گسترش و نهادینه شدن مطبوعات، جدا کردن شرکت‌های اقتصادی از وزارت اطلاعات، همه و همه در راستای احیای قانون‌اساسی بود.

قانون‌اساسی ظرفیت‌های خالی بسیاری دارد که می‌توان آن را پر کرد؛ اگر ملی‌گرا هستید، مردم‌سالاری و حاکمیت ملی دارد، اگر مردم‌گرا هستید، حاکمیت مردم را دارد، اگر مترقی هستید مسائل عدالت‌طلبانه زیادی دارد، اگر دوست‌دار اسلام هستید، حاکمیت اسلام را دارد و اگر موحدید که حاکمیت توحید را دارد. اگر هر کدام از این موارد نوآوری شود و درک بهتری از توحید، اسلام و مردم‌سالاری ارائه شود، طبیعی است که ارتقا در قانونگرایی نیز به‌وجود می‌آید. قانونگرایی با اختیارات هیچ مقامی هم در تضاد نیست. لازمه توسعه جامعه این است که اقتدار و اختیار هم وجود داشته باشد، اما باید براساس قانون‌اساسی مسئولیت و پاسخگویی هم باشد تا مبدا تجربه پیش از سال ۱۳۵۷ تکرار شود.

یکی دیگر از برکات قانون‌اساسی این است که ما در عمل سه نظام داریم که گاهی با هم به تعارض کشیده می‌شود: نخست نظام حلال و حرام حوزه‌های علمیه، دیگری نظام قانون‌اساسی که از انقلاب مشروطیت به بعد شکل گرفت و عمدتاً دربرگیرنده احکام اجتماعی و اداره امور جامعه است و سوم دیدگاهی که جایگاه ولی‌فقیه را فوق قانون‌اساسی می‌داند، درحالی‌که ولایت‌فقیه هم جزء همین قانون‌اساسی می‌باشد.

برکت قانونگرایی این است که سه نظام را در یک نظام قانون‌اساسی ادغام می‌کند و وحدت جامعه را عمیق‌تر نموده و راه توسعه را آسان و هموار می‌نماید، تحقق این وحدت دست کم یک زمان هشت‌ساله می‌طلبد.

پیش از خرداد ۱۳۷۶ طیفی از جامعه می‌پرسید

فرض ما بر این است که جامعه ایران وسیع‌تر از نظام جمهوری اسلامی و نظام هم وسیع‌تر از دولت است. بنابراین با توجه به مسائلی که در جامعه، نظام و دولت می‌گذرد هر که می‌آید و آماده خدمتگذاری می‌شود، باید برای نجات جامعه بیاید و جناح‌بندی‌ها کنار گذاشته شود. مسائلی در جامعه ما می‌گذرد که تاکنون به این شدت و حدت دیده نشده، مانند فحشا، اعتیاد، بی‌آپه‌گی جوانان، مشکل ازدواج و مسکن، گرانی، قانون‌گریزی، گسختگی، دل‌مردگی و...

دوم آن که هر کس می‌آید باید به یک اصل توجه داشته باشد که یک انقلاب شکوهمندی در ایران شد که این انقلاب توحیدی، اسلامی و مردمی بوده و ۹۸٪ درصد به آن رأی دادند و نخستین ثمره آن، قانون‌اساسی جمهوری اسلامی بوده است. این قانون‌اساسی مقبولیت و مشروعیت دارد. مشروعیت آن به این معناست که تعداد زیادی مراجع و مجتهدان جامع‌الشرایط آن را امضا کرده‌اند و به لحاظ مقبولیت هم سه بار به رأی مردم گذاشته شده و سند وفاق ملی است و ما سندی بهتر از قانون‌اساسی نداریم، گرچه عدم انسجام‌هایی دارد، ولسی در روابط موجود، تجدیدنظر در آن بهتر نخواهد شد که خود دلایل مستقلى می‌طلبد.

قانونگرایی می‌تواند دو قطبی کردن کاذب میان اصولگرایی و اصلاح‌طلبی را حل کند، چرا که ما اصولی بهتر از قانون‌اساسی نداریم و به گفته امام خمینی (ره) بر سر اصول میان فقها الی ماشاءالله اختلاف است. دکتر حسن سبحانی در این رابطه می‌گوید اصولگرایی همان قانونگرایی است. (چشم‌انداز ایران، شماره ۵۱) از سوی اصلاح‌طلبی هم همان احیای موارد تصریح‌شده در قانون‌اساسی است. آنچه در زمان سیدمحمد خاتمی اتفاق افتاد همانند ۴ بار انتخابات و فراندوم‌گونه، افشای قتل‌های زنجیره‌ای، احیای انتخابات شوراهای منع

داخل و هم در خسار. بنابراین هر کس کاندیدای ورود به این عرصه می شود می بایست اعتماد جهانی را نیز نسبت به ایران جلب کرده و به جای سیاست تقابلی و تهاجمی، سیاست محکم تدافعی مقاوم و تعاملی داشته باشیم.

راهبرد متناسب با شرایط زمان این است که چون رونمای فرهنگی امریکا دموکراسی است، ولی در عمل دنبال منافع ملی و هژمونی طلبی و جنگ است، بنابراین بهتر است ما راهی را انتخاب کنیم که به جنگ تمام عیار با امریکا نینجامد، که در آن صورت ما بازنده آن خواهیم بود. ما باید راه مقاومت را در پیش بگیریم، آن هم با پذیرش رونمای دموکراسی. اگر سازوکارهای دموکراتیک و مردم سالارانه واقعی را در پیش بگیریم، امریکا نه تنها قادر نیست توده های خود را علیه ما بسیج کند، بلکه ما با توجه به منطبق قوی اسلام و زاد و ولد مسلمانان، به تدریج بر آنها پیشی می گیریم.

برای نمونه مزیت حزب عدالت و توسعه ترکیه بر نظام ژنرال ها که در سنگر لائیک قرار گرفته اند این است که آنها به دموکراسی کامل معتقدند، ولی ژنرال ها و لائیک ها معتقدند دموکراسی نباید با هویت ترکیه نوین مغایرت داشته باشد، چنان که اروپا در تضادی که میان حزب عدالت و توسعه با ژنرال ها بود، آن حزب را به لحاظ دموکراتیک تأیید کرد. این راهی بود که در دوران هشت ساله ریاست جمهوری خاتمی هم در پیش گرفته شد و امیدواریم جزء برنامه آینده ریاست جمهوری باشد، چرا که هزینه های اجتماعی را نه تنها کاهش می دهد، بلکه ممکن است آن را به صفر برساند. در طول دوران هشت ساله ریاست جمهوری خاتمی کار بزرگی شد و آن این که وزارت اطلاعات را از آلودگی به شرکت های اقتصادی پیرامون خود نجات داد. به نظر می رسد این تجربه بار دیگر درباره دیگر نهادهای نظامی و امنیتی

تعمیم یابد تا جایگاه سیاسی - قانونی خود را از دست ندهند. بوش سعی داشت با محور شرارت خواندن ایران، درآمد نفت به جای عمران و آبادانی، صرف طبقه سازی نظامی - امنیتی شود تا آنجا که همه مسائل سیاسی درون ایران، مانند شوری پیش از فروپاشی، همه چیز در پرتو مسائل نظامی - امنیتی دیده شود و در این راستا پشتوانه قانونی و مردمی این نهادها کم شده و در نهایت از آنجا که صرفاً نظامی - امنیتی است در برابر جریان قوی تر از خود تسلیم شود.

نکته دیگر این که نهادهای نظامی - امنیتی با درس گرفتن از تجربه وزارت اطلاعات خود را از آلودگی ها به درآمدهای باد آورده، قراردادهای خارج از تشریفات نجات دهند تا جایگاه قانونی و مردمی خود را حفظ کنند. امیدواریم ریاست جمهوری آینده در راستای احیای قانون اساسی به این مهم پردازد.

دیدارها با شما

پانزدهمین نمایشگاه بین المللی مطبوعات و خبرگزاری های داخلی و کشورهای منطقه

از تاریخ ۲۶ آبان تا ۲ آذر ۱۳۸۷

در محل مصلاهی بزرگ امام خمینی (ره).

با صبا افتان و خیزان می روم تا کوی دوست
وز رفیقان ره استمداد همت می کنم

از خوانندگان نشریه تقاضای دعای خیر، همت عالی

و پرداخت به موقع حق اشتراک را داریم

